

editorial

Platformele de comunicare socială și responsabilitatea față de protecția datelor

Social media platforms and data protection responsibility

Doru DOROBANȚU*

În zilele noastre, platformele de comunicare socială au devenit nucleul interacțiunilor online, conectând miliarde de oameni și facilitând schimbul de informații și experiențe.

Cu toate acestea, odată cu această creștere a conectivității, au apărut și preocupări semnificative privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private. A devenit esențial să analizăm responsabilitatea acestor platforme în aceste domenii sensibile, raportându-ne la reglementările legale pe care oricare dintre aceste platforme ar trebui să le respecte.

Platformele de comunicare socială ar trebui să ofere utilizatorilor informații clare și accesibile despre modul în care datele lor sunt colectate, prelucrate și partajate, transparența fiind cheia în construirea încrederii utilizatorilor.

Pe de altă parte, utilizatorii trebuie să aibă control asupra datelor lor personale. Obținerea consimțământului explicit al utilizatorilor pentru colectarea și utilizarea datelor și opțiuni clare pentru gestionarea setărilor de confidențialitate sunt aspecte la fel de importante.

În general, autoritățile de supraveghere naționale și Comitetul European pentru Protecția Datelor (EDPB) abordează problema protecției datelor și vieții private în contextul platformelor de comunicare socială. Unul dintre aspectele cheie ale abordării EDPB este monitorizarea activității platformelor de comunicare socială pentru a identifica eventualele încălcări ale protecției datelor dar și emiterea orientări și ghiduri pentru a clarifica interpretările GDPR și pentru a furniza ghidare în privința aspectelor specifice legate de platformele de comunicare socială, precum publicitatea comportamentală și protejarea drepturilor minorilor.

În acest sens, decizia obligatorie în materie de soluționarea litigiilor pronunțată în august 2023¹ de EDPB constrânge TikTok, dar și alte companii care gestionează

* *Cadru didactic asociat, cercetător științific – UNSTP București.*

¹ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/consistency-findings/register-decisions/2023/decision-matter-tiktok-technology_en

platforme de comunicare socială, să pună capăt practicilor neloiale în materie de proiectare. Aceste companii au de acum responsabilitatea de a evita să prezinte opțiuni utilizatorilor, în special copiilor, într-un mod inechitabil – mai ales dacă această prezentare poate incita utilizatorii să ia decizii care le încalcă interesele în materie de protecție a vieții private.

Astfel, la sesizarea autorității irlandeze pentru protecția datelor, Comitetul European pentru Protecția Datelor (EDPB) a luat atitudine fermă în fața practicilor discutabile ale platformei de social media TikTok.

În decizia sa recentă, EDPB a examinat atent două notificări pop-up utilizate de TikTok și a concluzionat că ambele nu au prezentat opțiuni într-un mod obiectiv și neutru. În notificarea de înregistrare, copiii erau îndemnați să aleagă un cont public, iar butonul de „Skip” a avut un impact semnificativ asupra vieții private a acestora, făcând comentariile publice și accesibile.

În ceea ce privește notificarea de publicare a unui material video, utilizatorii erau încurajați să selecteze „Post Now” în loc să opteze pentru setări private. TikTok a complicat opțiunile pentru protecția datelor personale, cu consecințe neclare, în special pentru utilizatorii minori.

EDPB a afirmat că astfel de practici încalcă principiul echității din GDPR și a solicitat autorității naționale de supraveghere irlandeze să impună sancțiuni și să oblige TikTok să respecte legislația privind protecția datelor prin eliminarea acestor practici.

De asemenea, EDPB a ridicat îndoieli serioase cu privire la eficacitatea măsurilor de verificare a vârstei implementate de TikTok, exprimând îngrijorări cu privire la riscurile semnificative pentru un număr mare de copii afectați. Sistemul de verificare a vârstei a fost considerat vulnerabil și susceptibil la eludare, subminând eforturile de protejare a copiilor de conținut inadecvat.

Într-un apel către autoritățile naționale de supraveghere, EDPB a solicitat o acțiune rapidă și fermă pentru a asigura respectarea normelor GDPR și pentru a proteja drepturile fundamentale ale copiilor în mediul online. EDPB a subliniat responsabilitatea companiilor care gestionează astfel de platforme de a furniza opțiuni echitabile utilizatorilor, evitând orice formă de manipulare sau prezentare inechitabilă a acestora.

Ar trebui să mai menționăm că, în urma acestei decizii, autoritatea irlandeză pentru protecția datelor a amendat platforma cu 345 de milioane de euro și a dispus companiei un termen de 3 luni pentru aplicarea măsurilor de conformitate cu GDPR.

În concluzie, platformele de comunicare socială au o responsabilitate considerabilă în ceea ce privește protecția datelor cu caracter personal și viața privată.

Prin adoptarea unor practici transparente și responsabile, acestea pot contribui la construirea unui mediu online în care confidențialitatea și securitatea sunt priorități fundamentale.

La rândul lor, indiferent de vârstă, utilizatorii ar trebui să fie conștienți de drepturile lor și să adopte practici digitale responsabile.

studii și cercetări

Echilibrul în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului – privire specială asupra protecției datelor cu caracter personal –

Balancing fundamental rights and freedoms – special focus on the protection of personal data –

Prof. univ. dr. Augustin FUEREA*

□ Rezumat

Echilibrul, în general, reprezintă o constantă care ar trebui să caracterizeze viața în ansamblul ei, viața în care omul ocupă un loc important, dar nu exclusiv, îndeosebi în actualul context oferit de evoluțiile inteligenței artificiale. Echilibrul incumbă mai multe aspecte. Cel mai important aspect ne este pus la dispoziție chiar de legislativul Uniunii Europene prin denumirea complexă pe care o atribuie Regulamentului (UE) 2016/679. O astfel de denumire nu lasă loc de echivoc cu privire la echilibru, deoarece regulamentul, chiar din titlu, face vorbire, pe de o parte, despre „protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal” și, pe de altă parte, despre „libera circulație a acestor date”. Echilibrul privește, deopotrivă, regulile stabilite pentru protecția datelor care au caracter personal, dar și excepțiile de la aceste reguli care trimit la libera circulație a unor astfel de date. Un astfel de echilibru între reguli și excepții determină, la rândul-i, un altul în mod necesar, și anume echilibrul între drepturi și obligații. Provocările domeniului protecției datelor care au caracter personal sunt în continuă dezvoltare și presupun o implicare activă și eficientă a tuturor participanților la raporturile juridice, tocmai pentru a se ajunge la un echilibru adecvat, specific unei societăți democratice existente într-un stat de drept.

Cuvinte-cheie: echilibru; drepturi și libertăți fundamentale; date cu caracter personal; protecție; teme legal; reguli; excepții.

□ Abstract

Balance, in general, is a constant that should characterise life as a whole, a life in which the human being occupies an important but not exclusive place, particularly in the current context provided by developments in artificial intelligence. Balance has several aspects. The most important aspect is provided for us by the European Union's

* Facultatea de Drept, Universitatea „Nicolae Titulescu” din București.

own legislation through the complex name it gives to Regulation (EU) 2016/679. Such a name leaves no room for ambiguity about balance, because the regulation, right from the title, speaks, on the one hand, of 'the protection of individuals with regard to the processing of personal data' and, on the other, of 'the free movement of such data'. The balance concerns both the rules laid down for the protection of personal data and the exceptions to these rules which lead to the free movement of such data. Such a balance between rules and exceptions determines, in turn, another necessarily, namely the balance between rights and obligations. The challenges in the field of personal data protection are constantly evolving and require the active and effective involvement of all participants in legal relations, precisely in order to achieve an appropriate balance, which is specific to a democratic society under the rule of law.

Keywords: *balance; fundamental rights and freedoms; personal data; protection; legal basis; rules; exceptions.*

1. Aspecte generale

Echilibrul, în general, reprezintă o constantă care ar trebui să caracterizeze viața în ansamblul ei, viața în care omul ocupă un loc important, dar nu exclusiv, îndeosebi în actualul context oferit de evoluțiile inteligenței artificiale. Analizând din punct de vedere filosofic problematica echilibrului (ridicat, nu de puține ori, la rang de principiu existențial în doctrina de specialitate, organizată pe curente de opinie), aceasta este de necuprins, dacă ne raportăm doar la explicațiile pe care *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*¹ le are în vedere. Dintre toate sensurile cuvântului „echilibru” pe care ni le oferă DEX-ul, unele ne rețin atenția spre a fi avute în vedere în analiza pe care o realizăm. Un prim sens, este cel referitor la starea „de liniște, de armonie, de stabilitate launtrică” pe care este necesar să o/le păstrăm, inclusiv în activitatea destul de complexă a protecției datelor care au caracter personal – componentă a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Cel de-al doilea sens este reprezentat de proporția „justă, raport(ul) just între două lucruri opuse” (cum este cazul drepturilor și obligațiilor angajaților și angajatorilor în materia protecției datelor ori al asigurării protecției, dar și al garantării libertății de circulație a acestor date, așa cum rezultă chiar din denumirea Regulamentului (UE) 2016/679² și a Directivei (UE) 2016/680³, două dintre actele juridice ale Uniunii Europene care formează sediul materiei cu privire la protecția datelor care au caracter personal) și starea de armonie care rezultă din aceasta. Tot în cuprinsul definiției pe care ne-o oferă DEX-ul, întâlnim unele concepte cu aplicabilitate, fără îndoială, și în această

¹***, *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1998, p. 328.

²Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date (sublinierea noastră) și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor), publicat în JO L 119, 4.5.2016.

³Directiva (UE) 2016/680 a Parlamentului European și a Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal de către autoritățile competente în scopul prevenirii, depistării, investigării sau urmării penale a infracțiunilor sau al executării pedepselor și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Deciziei-cadru 2008/977/JAI a Consiliului, publicată în JO L 119, 4.5.2016.

materie, cum ar fi: echilibru dinamic⁴; echilibru bugetar⁵ și chiar echilibru economic⁶. Din prima accepțiune a definiției privind „situați(..)[a] unui corp asupra căruia se exercită forțe care nu-i schimbă starea de mișcare sau de repaus”, reține atenția o componentă care este distinct enunțată chiar aici, și anume „stare[a] staționară a unui fenomen”. Am putea adăuga noi că poate fi, vorba inclusiv, despre fenomenul specific contextului digitalizării fără precedent a protecției datelor, protecție în cadrul căreia este necesar să se păstreze echilibrul între cei care au obligația de a o asigura (operatori, persoane împuternicite de operatorii) și cei ale căror date sunt protejate (persoanele vizate) din punctul de vedere al posibilelor abuzuri manifestate de către părțile implicate, așa cum rezultă și din jurisprudența domeniului. Prevenția în materia acestor abuzuri este necesară mai mult decât oricând, în această perioadă în care drepturile fundamentale ale omului, inclusiv, la nivelul Uniunii Europene, nu doar al Consiliului Europei, sunt ridicate la nivel de principiu fundamental care guvernează activitatea celor două subiecte de drept internațional, având caracter regional, european.

De lege ferenda, apreciem că, într-o viitoare ediție a DEX-ului, nu ar fi lipsită de interes și introducerea în cadrul definiției substantivului „echilibru” și a unei dimensiuni juridice, dată fiind importanța legislației interne, europene și internaționale alături de înfăptuirea justiției (jurisprudența de la cele trei niveluri), dar și a reglementărilor, alături de justiție și realizarea acesteia într-o societate democratică în care statul de drept ocupă un loc primordial.

*Enciclopedia Juridică Română*⁷, chiar dacă nu excelează din perspectiva dimensiunilor echilibrului, apreciem că este mai generoasă în privința accepțiunilor pe care le oferă „echilibrului”, făcând vorbire despre „echilibrarea bugetară (dr. fin.)” (cu consistente adăugiri, dacă o comparăm cu DEX-ul), la care se adaugă „echilibru instituțional (dr. UE)” și „echilibrul prestațiilor (dr. com. int.)”. Adecvat domeniului dreptul comerțului internațional, „echilibru prestațiilor” este explicat de către autori, astfel: „Legiuitorul, precum și persoanele competente să interpreteze și să aplice legea chemată a cârmui raporturile juridice de drept privat vor trebui să vegheze la stabilirea și păstrarea acestui echilibru, oferind stimulentele și remediile necesare, astfel încât egalitatea de statut juridic [urmărită a fi pusă în valoare și în domeniul protecției datelor, între angajat și angajator, din punctul de vedere al drepturilor și obligațiilor] să fie dublată de egalitatea patrimonială (economică)”. Și aici este invocat „riscul dereglării echilibrului prestațiilor”, așa cum în materia protecției datelor, deseori, constatăm existența multiplelor riscuri, vulnerabilități ori amenințări care dobândesc conținut fizic/material ori electronic/virtual având surse diferite (umane, tehnice sau naturale, fără ca ordinea enunțării lor să însemne și o posibilă ierarhizare a prezenței, manifestării sau importanței acestora).

⁴ „*Echilibru dinamic* = echilibru determinat de două procese opuse care se desfășoară cu aceeași intensitate” (*DEX online*, <https://dexonline.ro/definitie/echilibru>, accesat la 14 septembrie 2023).

⁵ „*Echilibru bugetar* = stare a unui buget în care veniturile acoperă cheltuielile” (*DEX online, op. cit.*, accesat la 14 septembrie 2023).

⁶ „*Echilibru economic* = stare de concordanță între elementele interdependente și toate variabilele necesare a fi corelate ale activității economice și sociale” (*DEX online, op. cit.*, accesat la 14 septembrie 2023).

⁷ Vol. II, literele D-E, coord. Iosif R. Urs, Mircea Duțu, Corneliu Bîrsan, Adrian Severin, Nicolae Volonciu, Ed. Universul Juridic, București, 2022, pp. 490-491.

Un astfel de concept, precum „echilibrul” pe care îl analizăm, nu poate fi cercetat dintr-o singură perspectivă, ci acesta este susceptibil de a fi investigat pluridisciplinar (așa cum rezultă de mai sus), și anume: cultural, filosofic, politologic, psihologic, sociologic, religios, economic, istoric, dar și juridic.

În cadrul demersului nostru, ne propunem o abordare strict juridică a problemicii drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, cu o componentă precis circumstanțiată, și anume aceea a protecției datelor cu caracter personal, componentă tot mai des invocată în ultima perioadă și care, apreciem, că se va dezvolta, cunoscând evoluții fără precedent, în continuare. Chiar dacă astfel de preocupări s-au manifestat atât la nivel internațional, universal, prin edictarea și adaptarea unor instrumente juridice de largă recunoaștere și aplicare, cum este cazul *Declarației universale a drepturilor omului*⁸, cât și la nivel regional, european (dar nu numai), statele au fost mai mult decât receptive la aceste evoluții.

Un rol important în plan european, la nivelul Consiliului Europei, îl are *Convenția Europeană a Drepturilor Omului* care, la art. 8⁹, consacră dreptul oricărei persoane de a acționa pentru a-și apăra dreptul la viața privată și de familie. Se adaugă *Convenția pentru protejarea persoanelor față de prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal*, adoptată la Strasbourg la 28 ianuarie 1981¹⁰.

La nivelul Uniunii Europene, temeiurile legale fundamentale sunt reprezentate de Tratatul privind Uniunea Europeană¹¹, Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene¹² și Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene¹³, ca izvoare

⁸ Adoptată la 10 decembrie 1948, prin Rezoluția 217A, în cadrul celei de-a treia sesiuni a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite.

⁹ Art. 8: „**Dreptul la respectarea vieții private și de familie.** 1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale. 2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acesta este prevăzut de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora”.

¹⁰ România a ratificat Convenția prin Legea nr. 682/2001, publicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 830 din 21 decembrie 2001. Convenția reprezintă temeiul declarării zilei de 28 ianuarie „Ziua europeană a protecției datelor care au caracter personal”.

¹¹ Art. 39: „În conformitate cu articolul 16 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și prin derogare de la alin. (2) al acestuia, Consiliul adoptă o decizie de stabilire a normelor privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal de către statele membre, în exercitarea activităților care fac parte din domeniul de aplicare a prezentului capitol, precum și a normelor privind libera circulație a acestor date. Respectarea acestor norme face obiectul controlului unor autorități independente”.

¹² Art. 16: „(1) Orice persoană are dreptul la protecția datelor cu caracter personal care o privesc. (2) Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, stabilesc normele privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal de către instituțiile, organele, oficiile și agențiile Uniunii, precum și de către statele membre în exercitarea activităților care fac parte din domeniul de aplicare a dreptului Uniunii, precum și normele privind libera circulație a acestor date. Respectarea acestor norme face obiectul controlului unor autorități independente”.

¹³ Art. 8: „**Protecția datelor cu caracter personal:** (1) Orice persoană are dreptul la protecția datelor cu caracter personal care o privesc. (2) Asemenea date trebuie tratate în mod corect, în scopurile precizate și pe baza consimțământului persoanei interesate sau în temeiul unui alt motiv legitim prevăzut de lege. Orice persoană are dreptul de acces la datele colectate care o privesc, precum și dreptul de a obține rectificarea acestora. (3) Respectarea acestor norme se supune controlului unei autorități independente”.

primare și Regulamentul (UE) 2016/679, respectiv Directiva (UE) 2016/680, ca izvoare derivate¹⁴, cărora li se adaugă multe altele.

Prin urmare, deja arhicunoscutul *Regulament general al Uniunii Europene privind protecția datelor*¹⁵ (cunoscut, mai mult, ca *GDPR*¹⁶ decât ca *RGPD*¹⁷) nu a apărut pe un teren gol, ci în condițiile preexistenței altor izvoare de drept derivat¹⁸ al Uniunii Europene. De reținut este faptul că, anterior adoptării Regulamentului (UE) 2016/679, protecția datelor având caracter personal a făcut obiectul reglementării printr-un alt izvor de drept derivat, și anume Directiva 95/46/CE privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date¹⁹, directivă pe care Regulamentul a abrogat-o. O astfel de trecere, de la directivă la regulament, a avut loc în condițiile în care, prin Tratatul privind Uniunea Europeană, Uniunea a dobândit personalitate juridică²⁰, devenind subiect de drept internațional, cu drepturi și obligații depline, inclusiv din punctul de vedere al drepturilor fundamentale ale omului (prin intrarea în vigoare a Cartei drepturilor fundamentale) cu esențiala componentă a protecției datelor care au caracter personal.

Există riscul de a se aprecia că, în prezent, regulamentul este singura sursă legislativă derivată a Uniunii Europene în materia drepturilor și obligațiilor domeniului, motiv pentru care, doar cu titlu de exemplu, evidențiem Directiva (UE) 2016/680 privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal de către autoritățile competente în scopul prevenirii, depistării, investigării sau urmării penale a infracțiunilor sau al executării pedepselor și privind libera circulație a acestor date²¹, la care se adaugă și altele. Directiva este una dintre cele mai importante reglementări derivate care se constituie, de altfel, și într-o veritabilă sursă a excepțiilor în materie.

În plan intern, în perioada în care țara noastră a avut statutul de stat candidat la aderare la UE, au fost adoptate 2 legi în domeniu, din perspectiva obligațiilor privind armonizarea legislației interne cu legislația Uniunii Europene, și anume: Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public²² și Legea nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date²³. Acestora li se adaugă, tot cu titlu

¹⁴ Ambele, *precitate*.

¹⁵ Denumirea corectă și completă este cea menționată anterior, și anume Regulamentul (UE) 2016/679 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor).

¹⁶ Prescurtarea este din limba engleză (*General Data Protection Regulation*).

¹⁷ Prescurtarea din limba română (*Regulamentul General privind Protecția Datelor*).

¹⁸ „Derivate din primele, adică din tratate” (**Mihaela Augustina Niță (Dumitrașcu)**, *Dreptul Uniunii Europene I*, ed. a II-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2023, p.296, nota de subsol 1).

¹⁹ Directiva 95/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 octombrie 1995 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, publicată în JO L 281, 23.11.1995.

²⁰ Potrivit art. 47 din TUE.

²¹ *Precitată*.

²² Publicată în M. Of. nr. 663 din 23 octombrie 2001.

²³ Publicată în M. Of. nr. 790 din 12 decembrie 2001. Actul normativ a fost abrogat prin Legea nr. 129/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 102/2005 privind înființarea, organizarea și funcționarea Autorității Naționale de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal, precum și pentru abrogarea Legii nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor

de exemplu, Legea nr. 333/2003 privind paza obiectivelor, bunurilor, valorilor și protecția persoanelor²⁴ și Legea nr. 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice²⁵.

Cadrul legislativ intern este completat de Legea nr. 102/2005 privind înființarea, organizarea și funcționarea Autorității Naționale de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal²⁶, lege adoptată tot în perioada în care țara noastră avea statutul de stat în curs de aderare, tocmai pentru a veni în întâmpinarea calității de stat membru al Uniunii Europene, dobândită la 1 ianuarie 2007, din perspectiva respectării drepturilor fundamentale ale omului.

În opinia noastră, echilibrul pus în evidență, inclusiv de legislația domeniului, este necesar să fie tratat cu toată responsabilitatea, de către părțile implicate, indiferent dacă este vorba despre mediul public sau dacă îl avem în vedere pe cel privat, sub următoarele aspecte:

- drepturile și obligațiile corelative ale angajaților și angajatorilor;
- raportul dintre angajator („operator de date cu caracter personal” ori persoana împuternicită de către operator) și angajat („persoana vizată”);
- regulile și excepțiile de la reguli, în materie de protecție a datelor;
- statutul de persoană care aplică și cel de persoană căreia i se aplică legislația privind protecția datelor (de cele mai multe ori, o persoană fizică îndeplinește concomitent cele două statute cu raportare la subiecte de drept diferite);
- caracterul relativ și absolut, în domeniu, al drepturilor persoanelor vizate privind protecția datelor care au caracter personal (ex.: ștergerea datelor/„dreptul la uitare”; restricționarea ș.a.);
- mediul public și mediul privat (sanțiuni/amenzi), ambele implicate în protecția datelor cu caracter personal;
- costurile și beneficiile în materie;
- avantajele și dezavantajele cu privire la îndeplinirea obligațiilor referitoare la protecția datelor;
- consecințele pozitive și negative al protecției/nonprotecției datelor care au caracter personal;
- necesitatea de a transfera²⁷ datele cu caracter personal și nevoia de protecție a acestor date (considerentul 6²⁸ din Regulamentul (UE) 2016/679);

cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, publicată în M. Of. nr. 503 din 19 iunie 2018.

²⁴ Republicată în M. Of. nr. 189 din 18 martie 2014.

²⁵ Publicată în M. Of. nr. 1101 din 25 noiembrie 2004.

²⁶ Republicată în M. Of. nr. 947 din 9 noiembrie 2018.

²⁷ „Transferurile de date se realizează fie în baza unei decizii privind caracterul adecvat al nivelului de protecție, fie în temeiul unor garanții adecvate” (potrivit **Roxana-Mariana Popescu**, *(Din) Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene cu privire la noțiunea de „transfer de date cu caracter personal către țări terțe”, în Actualitatea și perspectivele interdependențelor dreptului Uniunii Europene cu dreptul intern al statelor membre*, coord. volum **Ovidiu Predescu, Augustin Fuerea, Andrei Dușu Buzura**, Ed. Universul Juridic, București, 2022, p. 106).

²⁸ „Evoluțiile tehnologice rapide și globalizarea au generat noi provocări pentru protecția datelor cu caracter personal. Amploarea colectării și a schimbului de date cu caracter personal au crescut în mod semnificativ. Tehnologia permite atât societăților private, cât și autorităților publice să utilizeze date cu caracter personal la un nivel fără precedent în cadrul activităților lor. Din ce în ce mai mult, persoanele fizice fac publice la nivel mondial informații cu caracter personal. Tehnologia a transformat, deopotrivă, economia și viața socială și ar trebui să

- încredere *versus* neîncredere - economie digitală (considerentul 7 din Regulamentul (UE) 2016/679);

- aplicarea omogenă și eterogenă (considerentul 19 din Regulamentul (UE) 2016/679).

Un astfel de echilibru ne este sugerat chiar de denumirile regulamentului și directivei, acestea referindu-se, deopotrivă, la „protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal” și la „libera circulație acestor date”. O astfel de formulare, întâlnită atât în denumirea regulamentului, cât și în cea a directivei, considerăm că are drept punct de plecare conținutul considerentului 4 din Regulament, potrivit căruia „dreptul la protecția datelor cu caracter personal nu este un drept absolut; acesta trebuie luat în considerare în raport cu funcția pe care o îndeplinește în societate și **echilibrat**²⁹ cu alte drepturi fundamentale, în conformitate cu principiul proporționalității”.

Regulamentul conferă asigurarea unui nivel uniform de protecție a datelor pentru persoanele fizice din întreaga Uniune Europeană³⁰.

Potrivit considerentului 13 al Regulamentului, „pentru buna funcționare a pieței interne este necesară libera circulație a datelor cu caracter personal”.

2. Conținutul echilibrului în materia protecției datelor cu caracter personal

Așa cum precizam anterior, protecția datelor cu caracter personal poate și este necesar să fie analizată din perspective multiple, cum ar fi: culturală, filosofică, politologică, psihologică, economică, istorică, religioasă, dar și juridică. De ce? Pentru că, în mod firesc, consecințele pozitive sau negative (aflate în echilibru?) se regăsesc în toate aceste planuri, multidomeniale și multidimensionale, pe care le presupun perspectivele mai sus enumerate. Un alt argument care pledează pentru o astfel de abordare este reprezentat de faptul că protecția datelor care au caracter personal vizează întreaga societate internă, europeană și internațională care, în mod evident, reunește toate aceste perspective în interferențele și interdependențele lor. Consecințele pot fi atât pozitive, cât și negative. Dimensiunea pozitivă este pusă în evidență în cazul în care echilibrul este respectat de către toate părțile implicate într-un astfel de proces, adică atunci când nu-și fac loc în conduita părților implicate³¹ exagerările, abuzurile indiferent din partea cui ar interveni, care nu fac altceva decât să contureze dimensiunea negativă.

Toate acestea trebuie cercetate/analizate în condițiile existenței unei dinamici fără precedent a legislației (interne, europene și internaționale), căreia i se alătură, din ce în ce mai mult, jurisprudența tot mai consistentă, în materie, la nivel național și

faciliteze în continuare libera circulație a datelor cu caracter personal în cadrul Uniunii și transferul către țări terțe și organizații internaționale, asigurând, totodată, un nivel ridicat de protecție a datelor cu caracter personal”.

²⁹ Sublinierea noastră (s.n.).

³⁰ Potrivit considerentului 13 din Regulamentul (UE) 2016/679.

³¹ De ex.: angajați și angajatori; persoane care aplică legislația domeniului *versus* persoane cărora li se aplică o astfel de legislație; persoane care se regăsesc în funcții de conducere *versus* persoane care desfășoară activități de execuție; operatori de date cu caracter personal; persoane împuternicite de operator/operatori asociați și terți.

europăean, fără a ignora jurisprudența (instanțelor) existentă pe alte continente (americane, asiatic, dar nu numai).

A. Referindu-ne la contextul multidimensional, nu putem face abstracție de progresele, tot mai evidente, înregistrate în domeniul digitalizării, progrese privite din perspectiva inevitabilului echilibru pe care societatea este „condamnată” să-l păstreze la cele trei niveluri (național, european și internațional) dacă ne raportăm tot la efecte/consecințe, care, și în acest caz, sunt/pot fi atât pozitive, cât și negative și din punctul de vedere al protecției datelor care au caracter personal.

Așa cum este și firesc, de regulă, progresul digitalizării³², la care se adaugă o consistentă digitizare³³, este asociat cu inteligența artificială și cu temerea accentuării conflictului, inevitabil, existent deja, între om și tehnică/tehnologie. Discutăm despre o mai bună sau mai puțin bună protecție a datelor care au caracter personal în condițiile evoluțiilor înregistrate, din această perspectivă, care se alătură, în mod necesar și fără echivoc, celor enunțate mai sus. Privim lucrurile în mod realist sau mai puțin realist (tot echilibru!) atunci când analizăm riscurile, vulnerabilitățile sau amenințările fizice ori virtuale plasate pe cele trei niveluri, toate deopotrivă, importante, fără a avea relevanță ordinea în care le expunem, (locurile sunt interschimbabile, în funcție de context), și anume: umane, tehnice și naturale (astfel cum am precizat anterior).

B. Perioada de Covid-19 sau post-Covid (lăsăm la aprecierea specialiștilor să se pronunțe asupra etapei în care ne aflăm în prezent) a presupus și presupune, încă, gestionarea unui volum imens de informații care conțin date cu caracter personal, dacă ne referim la aspectul cantitativ (numărul persoanelor vizate în plan internațional), dar și din perspectivă calitativă, dacă ținem seama de faptul că, în perioada trecută de la data aplicării Regulamentului (UE) 2016/679³⁴ au fost prelucrate foarte multe date care au caracter personal sensibile, fiind speciale, cu trimitere directă la mai multe detalii care se referă la starea de sănătate a persoanelor vizate.

Avizele emise în materie având caracter orientativ pentru conduita subiecților de drept cărora li se adresează, au oferit cadrul general pentru o astfel de conduită, nicidecum acestea nu au oferit toate amănunțele în domeniu (prelucrare³⁵, potrivit definiției de la art. 4 pct. 2 din regulament).

C. Războiul din proximitatea frontierelor țării noastre (Ucraina/Rusia), dar nu numai, cu dimensiunea hibridă a acestuia, în condițiile amintitei digitalizări fără precedent, nu face altceva decât să genereze tot atâtea preocupări. Tot fără precedent, și din punctul de vedere al protecției datelor care au caracter personal, vizând liderii

³² Digitalizarea este convertirea proceselor dinspre manual spre automat (potrivit <https://www.dotwhite.com/digitalizare/blog/diferenta-dintre-digitalizare-si-digitizare/>, accesat la 3 octombrie 2023).

³³ Digitizarea presupune „transformarea informației fizice, analoage (precum documente, fotografii, rapoarte, facturi, contracte etc.) într-un format care poate fi stocat și accesat de pe calculator, telefon, tabletă, stick USB, smart watch și alte dispozitive similare” (potrivit <https://www.dotwhite.com/digitalizare/blog/diferenta-dintre-digitalizare-si-digitizare/>, accesat la 3 octombrie 2023).

³⁴ 25 mai 2018.

³⁵ „Prelucrare înseamnă orice operațiune sau set de operațiuni efectuate asupra datelor cu caracter personal sau asupra seturilor de date cu caracter personal, cu sau fără utilizarea de mijloace automatizate, cum ar fi colectarea, înregistrarea, organizarea, structurarea, stocarea, adaptarea sau modificarea, extragerea, consultarea, utilizarea, divulgarea prin transmitere, diseminarea sau punerea la dispoziție în orice alt mod, alinierea sau combinarea, restricționarea, ștergerea sau distrugerea”.

mai mult sau mai puțin apropiați războiului, din perspectivă psihologică (cu arhicunoscuta-i ramură a influențării psihologice practicate mai mult sau mai puțin la vedere, cu mijloace mai mult sau mai puțin clasice, dar de cele mai multe ori eficiente, chiar dacă foarte rar se analizează ori se pun în evidență astfel de aspecte extrem de profunde și în care sunt implicați specialiști reductabili, cu luarea în considerare a unor date care au caracter personal sensibile). Chiar dacă regulamentul nu se aplică într-un astfel de domeniu, al Politicii externe și de securitate comună, nu putem ignora, contextual vorbind, o astfel de componentă a cadrului pe care îl presupune protecția datelor care au caracter personal, foarte generos, de altfel³⁶.

Riscurile, vulnerabilitățile și amenințările, existente în mod real, își au sorgintea în caracterul eterogen al nivelurilor de pregătire, în domeniu, al tuturor celor care participă la protecția datelor care au caracter personal. Acest caracter eterogen a fost, este și se va păstra în continuare, dată fiind dinamica, mai sus amintită. S-a manifestat, se manifestă și se va manifesta din 5 perspective de echilibru, și anume: cunoaștere (disponibilitate – nondisponibilitate); înțelegere – nonînțelegere; aprofundare – superficialitate; acceptare – neacceptare și aplicare – neaplicare.

Creșterea gradului de protecție a datelor care au caracter personal, componentă esențială a drepturilor fundamentale ale omului, a evoluat de la reglementarea prin intermediul unei directive la adoptarea unui regulament. Din perspectiva forței juridice evidente, este pusă în evidență, inclusiv, de conduita Curții de Justiție a Uniunii Europene, care, la o lună și numai câteva zile de la data aplicării regulamentului (25 mai 2018) a făcut publică hotărârea ca, „începând cu data de 1 iulie 2018, cauzele preliminare care implică persoane fizice [să fie] anonimizate”³⁷.

Chiar dacă în practică nu se întâmplă astfel, ci chiar invers, „Consimțământul nu ar trebui să constituie un temei juridic valabil pentru prelucrarea datelor cu caracter personal în cazul particular în care există un dezechilibru evident între persoana vizată și operator”³⁸. În același sens, al păstrării echilibrului, este și Avizul nr. 2/2017 privind prelucrarea datelor la locul de muncă³⁹ care, la pct. 3.1.1 (temei juridic art. 7), dispune că „angajatorii trebuie (...) să rețină următoarele”. În primul rând, se referă la faptul că, „pentru cea mai mare parte a acțiunii de prelucrare a acestor date la locul de

³⁶ Domeniul de aplicare al GDPR este prevăzut la art. 2 – *Domeniul de aplicare material* și art. 3 *Domeniul de aplicare teritorial* din regulament. Astfel, potrivit art. 2, regulamentul „se aplică prelucrării datelor cu caracter personal, efectuată total sau parțial prin mijloace automatizate, precum și prelucrării prin alte mijloace decât cele automatizate a datelor cu caracter personal care fac parte dintr-un sistem de evidență a datelor sau care sunt destinate să facă parte dintr-un sistem de evidență a datelor”. Regulamentul „nu se aplică prelucrării datelor cu caracter personal: **(a)** în cadrul unei activități care nu intră sub incidența dreptului Uniunii; **(b)** de către statele membre atunci când desfășoară activități care intră sub incidența capitolului 2 al titlului V din Tratatul UE [Dispoziții fiscale]; **(c)** de către o persoană fizică în cadrul unei activități exclusiv personale sau domestice; (d) de către autoritățile competente în scopul prevenirii, investigării, depistării sau urmării penale a infracțiunilor, sau al executării sancțiunilor penale, inclusiv al protejării împotriva amenințărilor la adresa siguranței publice și al prevenirii acestora”.

³⁷ CJUE, Comunicat de presă nr. 96/18, Luxemburg, 29 iunie 2018.

³⁸ Considerentul nr. 43 din Regulamentul (UE) 2016/679.

³⁹ Avizul Grupului de lucru pentru protecția datelor constituit în temeiul art. 29 al Directivei (CE) 95/46 a Parlamentului European și a Consiliului din 24 octombrie 1995 (17/RO, GL 249, adoptat la 8 iunie 2017).